

Naczelne Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

Poczta polowa Nr. 53 ~~xxxxxx~~ d. 21. czerwca 1920 r.

384972

aa RS

ODDZIAŁ II.

Ew/6. Nr. 25542(II).

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

w B e l w e d e r z e .

Przedkłada się do wiadomości Raport Attache
Wojskowego w Finlandji Nr. 745 z dnia 8.VI.b.r., doty-
czący spraw wojskowych i politycznych Finlandji.

1 załącznik.

Za zgodność:

Bohdan Kintowski

I. Zast. Szefa Sztabu

K U L I N S K I m.p.

Generał - pporucznik.

O t r z y m u j ą :

Adjutantura Generalna

M.S. Wojsk. Biuro Prezydjalne.

M.S. Zagranicznych.

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. Dz. 384972 dnia 23/VI 1920 r.

załącz. Wydano

127

147

Finlandja
Sprawy wojskowo-polityczne.

3849

Tajne

Do

Naczelnego Dowództwa W.P., Sztab Generalny, Oddział II.

W Warszawie.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Przypuszczanie akcji
wojskowej Finlandji na
zasądzie konwencji z d.
27 marca 1920.

Moje poprzednie meldunki nie różniły się co do zdania, że akcja zbrojna na Finlandji jest możliwa tylko w razie ataku ze strony bolszewików. Umowa Warszawska nigdy nie była brana pod uwagę przez rząd w dyrektywach dla pracy naczelnego dowództwa. Specjalnych zarządzeń na ten wypadek nie notowało się. Jak wiadomo, Warszawska umowa, pod naciskiem posła angielskiego, lorda Actona i działającego po jego rozkazami ministra spraw zagr. Holstiego nie została ratyfikowana, a tylko zakończona wymianą listów między prezydentem ministrów i naszym Posłem. We wspomnianym liście prezydenta ministrów jest zdanie, rezerwujące prawo rozpoczęcia rokowań oddzielnych w zależności od polityki zewnętrznej lub wewnętrznej. Powracając do umowy Warszawskiej należy wziąć pod uwagę, że najniepopularniejszym aktem wojskowym przy rozpoczęciu wojny jest akcja na Piotrogród. Akcja armji fińskiej w kierunku na Piotrogród bez współdziałania floty Koalicji jest utrudniona gdyż własna flota jest zbyt słaba dla samodzielnego wystąpienia. Rozpoczęta w ten sposób wojna będzie dla szerokiego ogółu niepopularna i ułatwi lewicy agitację. Inaczej rzecz się przedstawia jeżeli pierwszym aktem wojskowym przy rozpoczęciu wojny będzie akcja w kierunku Wschodniej Karelji w celu jej oswobodzenia. Akcja na Piotrogród wyniknie sama przez się w dalszym ciągu wojny. Sprawa Karelji Wschodniej była ostro stawiana w Rajajokach. Na rokowaniach pokojowych będzie jednym z głównych warunków Finlandji usunięcie z Karelji wsch. wojsk czerwonych i danie ludności możliwości wypowiedzenia się. Oderwania Karelji od Rosji jest niezbędne, gdyż wtedy kolej Murmańska faktycznie jest w rękę Finlandji, czyli przez nią zagrożona. Pnec to stosunki między Rosją i Finlandją zmuszą la stałnią do ścisłego konsulatu i skromnej wojkowej konwencji z Polska

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Rokowania z
Sowdepją.

Z chwilą rozpoczęcia naszej akcji na Ukrainie, co dla Finlandji było zupełnie niespodziewane, i wywarło wielkie wrażenie, było okazane wiele sympatji i nawet germanofilski Skyddskår z prowincji przysłał powinszowanie. Jednocześnie lewica rozpoczęła przeciwną nam agitację i wniosła do sejmu interpelację żądając przyspieszenia rokowań i wyjawienia umowy z Polską.

Gdy rozpoczęła się bolszewicka akcja na naszym północnym froncie, wzmożyła się agitacja niemiecka w celu wpojenia niewiary w nasze siły, dążąc do przeszkodzenia jakiegokolwiek porozumieniu Finlandji z Polską. W tym czasie otrzymano propozycję Cziczierina, rozpoczęcia rokowań pokojowych. Rząd Ericha, bojąc się obalenia i tłumacząc się że winien przed sejmem wystąpić z gotowym dokumentem, dał odpowiedź Cziczerinowi, zapowiadając rozpoczęcie odrębnych rokowań. Prezydent ministrów Erich i minister Holsti po daniu odpowiedzi Cziczerinowi, oświadczyli naszemu chargé d'affaires, że bojąc się obalenia (gdyż socjaliści grozili wystąpieniem z komisji ~~mi~~ pokojowej) i że agitacja niemiecka sparaliżowała ich wpływy na prawicę, zmuszeni byli dać odpowiedź Cziczerinowi przed posiedzeniem sejmu, jednak zapewniają poufnie że rząd Finlandji pozostaje nadal na stanowisku przyjaźni i współpracy i będzie starał się przeciągać rokowania w ścisłym i tajnym porozumieniu z rządem Polskim. Prezydent Finlandji wyraził żal, że nie uwzględniono jego stanowiska prowadzenia rokowań wspólnie z Polską co do miejsca i terminu z powodu ультимatywnej opozycji Socjalistów (w komisji pokojowej) bezwzględnie wrogich porozumieniu z Polską oraz groźby obaleniu rządu. Minister Ehrström zaznaczył, że rząd Finlandji znalazł się w takim samym położeniu, jak i nasz prezydent ministrów Patek onego czasu, kiedy wystąpił z propozycją rozpoczęcia rokowań w Borysowie. 29 maja odbyło się posiedzenie sejmu i odpowiedź na interpelację socjalistów. W rezultacie głosowania 99 przeciwko 75 wyrażono votum zaufania rządowi i powierzono mu dalsze prowadzenie sprawy rokowań. Interpelację uznano za załatwioną. 129

W debatach w sejmie socjaliści poddali ostrej krytyce naszą politykę zagraniczną. Centrum wyraźnie sympatyzuje ze współdziałaniem z Polską. Z prawicy zaznaczano, że w sprawie pokoju ~~na~~ na Wschodzie Polska będzie odgrywać wielką rolę. Dnia 9 czerwca misja pokojowa odjechała do Dorpatu. Przewodniczący senator PAASIKIVI, osoba przychylna dla nas, z naszym Posłem miał prywatną rozmowę, w której zaznaczył, że będą zwle-

kać z formalnościami, aby faktyczne rokowania rozpocząć równocześnie z nami. Przedstawicielem wojskowym jest gen. Berg (b. minister wojny, germanofil, podczas rokowań w Rajajokach, będąc zastępcą szefa sztabu gen., na posiedzeniu rządu stał na stanowisku dalszych ustępstw dla doprowadzenia rokowań do skutku.) Drugim przedstawicielem wojskowym jest płk. Procope, były oficer sztabu gen. armii rosyjskiej, b. pomocnik szefa sztabu generalnego, generała Enckell, obecnie attache wojskowy Finlandji w Paryżu. Należy zaznaczyć, że delegacja w swojej większości (za wyjątkiem socjalistów) jest za wspólnymi rokowaniami z Polską. Dokładne warunki pokoju jeszcze nie są w Poselstwie znane. Oczywiście, że ostro będą stawiane sprawy Karelii i Peczengi. Należy oczekiwać komplikacji przy rozstrzygnięciu sprawy Peczengi, gdyż spodziewane jest wmięszanie się do tego Norwegji, jak to miało miejsce przy rokowaniach o rozejm.

Sprawa wysp
Ålandzkich.

Do pogorszenia sprawy zwlekania rokowań przyczyniła się kwestja wysp Ålandzkich, która nabiera ^h charakteru zatargu. Rząd stawia tę sprawę bardzo ostro i niema zamiaru dobrowolnie ustąpić wysp Ålandzkich Szwecji. 7 czerwca przedłożył posłowi szwedzkiemu w Helsingforsie ostrą notę i jednocześnie aresztował 2 przywódców delegacji wysp Ålandzkich którzy udawali się do Szwecji w celu zgłoszenia woli ludności przyłączenia się do Szwecji. 6 czerwca prezydent ministrów Erich, minister wojny i dowódca obrony wybrzeża wyjeżdżali na wyspy poczym dotychczasowy garnizon na Ålandzie wzmocniono przez transport nowych wojsk (liczba niewiadoma, nacz. dow. trzyma to w tajemnicy). Naczelne dowództwo robi zarządzenia dla ewentualnego zbrojnego odparcia prób obsadzenia przez Szwecję wysp Ålandzkich. Jak mnie informuje jeden z członków ambasady francuskiej, starania Finlandji i tak nie nie pomogą, bo oddanie wysp Ålandzkich Szwecji było przewidziane jeszcze przed pół rokiem, za germanofilstwo Finlandji. *Szwecja zgoda plebiscytu.*

Gen. Manner-
heim

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

150

180

Gen. Mannerheim. Nasz Poseł w Szwecji p. Michałowski telegrafuje do naszego Posła w Helsingforsie, o swojej rozmowie z gen. Mannerheimem, którą miał na jednym z oficjalnych przyjęć w Sztokholmie. Gen. zaznaczył, że jest w drodze do Helsingforsu, gdyż obecna sytuacja wewnętrzna w Finlandji, szczególnie w związku z kwestją wysp Ålandzkich wymaga jego obecności. Wspominał o możliwej dyplomatycznej interwencji Polski w Paryżu i Londynie w sprawie wysp Ålandzkich. Gen. Mannerheim nadal bierze udział w polityce Finlandji i wszystkie jego podróże mają cele polityczne (ostatnie jego podróż do Berlina).

Rozszerzenie wpływów niemieckich w wojsku.

Jak już meldowałem Naczelnemu Dowództwu, wszystkie dowództwa jednostek wojskowych i odpowiedzialne stanowiska w sztabie gen i min. wojny, z małymi wyjątkami powierzone są oficerom z b. brygady Jegrów. Ta jedyna kategoria oficerów ma zaufanie. Z chwilą objęcia stanowiska ministra wojny przez gen. Jälander germanofilstwo rozszerza się. Szczególnie zwrócono uwagę na usunięcie z pogranicza fińsko-rosyjskiego ze stanowisk wojskowych osób przeciwnego kierunku. Tak np. został usunięty komendant pogranicza, płk. Sarin, który przyjmował wszelkie środki, aby uniemożliwić Niemcom przekraczanie granicy. Obecnie dowództwo pogranicza powierzone zostało dowódcy Keksholmskiego p.p., (pogranicznego), oficera z b. bryg. Jegrów. MM

Po uprzednim nadaniu obywatelstwa fińskiego, został przyjęty do rezerwy armji fińskiej b. zawodowy kapitan armji niemieckiej, płk. AUSFELD. Obecnie płk. Ausfeld jest szefem sztabu Skyddskåru. Wobec pogłosek ze sfer wojskowych, spodziewana jest w krótkim czasie jego nominacja na szefa sztabu głównodowodzącego armją, generała Vilkama.

Niedawno przybyli do Helsingforsu studenci niemieccy, których przyjmowali studenci miejscowi, zaznaczając w mowie powitalnej, że witają ich w ich drugiej ojczyźnie.

Fakty sympatji Finlandji dla Polski.

Pomimo głęboko zakorzenionego germanofilstwa w Finlandji, dają się zauważyć daleko idące sympatje Finów dla Polski. W Finlandji istnieją dwa prądy: zaufanie do Niemców i zacięta nienawiść do Rosji. W tym ostatnim wypadku wszyscy, bez różnicy Finowie odczuwają szczerą i pewną przyjaźń w Polsce. Ten fakt sam przez się nie dopuszcza rozwinięcia niemiec-

kiej agitacji na taką skalę, jak by tego Niemcy chcieli i nie pozwala na zaszczepienie wgląd narodu fińskiego niewiary w Polskę.

Centrum sejmowe, najzdrowsze demokratyczne stronnictwo Finlandji, jest całkowicie na stronie współdziałania z Polską.

Drobne dzienniki prowincjonalne (fińskie) wypowiadają niezadowolenie z powodu odrębnego rokowania z bolszewikami (następną pocztą będą wysłane).

W prasie fińskiej w Helsingforsie ukazał się artykuł literatki fińskiej, żony prof. Mikkola, (zał. Nr. 1). Znany poeta fiński, osobiście mi znany, ma na ukończeniu książkę, poświęconą współdziałaniu Polski i Finlandji. Ta książka ma się ukazać w dniu otwarcia wielkiego jarmarku w Helsingforsie 27 b.m., w którym to dniu oczekuje się wielkiego zjazdu z całej Finlandji i cudzoziemców.

Stosunki wojskowe są nadal bardzo przyjazne, jak z naczelnym dowództwem, które udziela mi informacji, odmawianych innym obcym misjom. To samo odczuwa się kiedy bywam w poszczególnych jednostkach wojskowych. To samo dotyczy Skyddskåry, na którego manewrach często bywam.

Stosunek rządu Finlandji
do rządu Petlury.

Minister Holsti zaznaczył naszemu Posłowi. (w rozmowie) że Ukraina już jest uznana przez Finlandję onego czasu (to zn. Ukraina Skoropadskiego z Chełmszczyzną. Nasz Poseł, w odpowiedzi zaznaczył min. Holstiemu, że lepiej o takiej Ukrainie nie wspominać, gdyż to jest dla nas niesłuszną obrazą. Ta odpowiedź zrobiła widocznie wielkie wrażenie. Nazajutrz nastąpiło przeproszenie, że to jest omyłka i należy przypuszczać, że Finlandja uzna rząd Petlury.

Brak dyplomatycznego zastępcy Ukrainy utrudnia pracę naszego Poselstwa w tym kierunku. Pan Żeleźniak i jego sekretarz, Sliwenko (były podkuwacz z armji rosyjskiej) właściwie sami nie wiedzą jaki rząd reprezentują. Naprz.: w tych dniach zwrócił się do mnie oficer (obywatel ukraiński) z prośbą o przejazd na Ukrainę przez Polskę. Skierowałem go do Żeleźniaka i prosiłem zakomunikować mi rezultat. Żeleźniak powiedział mu, że sam nic nie wie i radził mu zwrócić się do rządu ukraińskiego we Wiedniu (nazwisko oficera, płk. Leontiew).

Wrażenie naszej kontrofen-
zywy na froncie północnym.

132

Wrażenie naszej kontrofensywy na froncie północnym

Ostatnie nasze sukcesy na froncie północnym udaremniają wyraźnie wpływy agitacji niemieckiej. Częstsze otrzymywanie naszych komunikatów jest dla mnie bardzo pożądanem. Kontragitacja prowadzi się skutecznie pod kierownictwem doświadczonego polityka, ministra Sokolnickiego, który posiada zaufanie w tutejszych kołach politycznych.

Sprawy wojskowe

meldowane w raporcie Nr. 734. Od tego dnia zmian nie było. Jedynie nastąpiło wzmocnienie garnizonów na wyspach Ålandzkich Ilość tymczasem trzymana jest w tajemnicy.

Załączniki:

2 książki i

2 artykuły. (wycho pny
niewymag.)

Attache wojskowy

M. Porzeczka
pułkownik.

